

HỆ THỐNG CHÍNH TRỊ VÀ HỆ THỐNG PHÁP LUẬT của Đặc khu hành chính Hồng Kông

PGS. TS. ĐINH NGỌC VƯỢNG

Viện Nhà nước và Pháp luật

Viện Khoa học Xã hội Việt Nam

Hồng Kông là bộ phận cấu thành của Trung Quốc từ thời cổ đại và bị người Anh chiếm sau cuộc chiến tranh Thuộc phiên năm 1840. Ngày 19-12-1984 Chính phủ Trung Quốc và Chính phủ Anh đã ký Tuyên bố chung về vấn đề Hồng Kông trong đó khẳng định Chính phủ Trung Quốc sẽ thực hiện chủ quyền đối với Hồng Kông từ ngày 1 - 7 - 1997.

Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa (CHND) đã chuẩn bị cho Đặc khu hành chính Hồng Kông một đạo luật cơ bản 7 năm trước khi chính thức thu hồi Hồng Kông. Ngày 4 - 4 - 1990 thể theo Hiến

pháp nước CHND Trung Hoa, Quốc hội Trung Quốc đã thông qua Luật cơ bản của Đặc khu hành chính Hồng Kông của CHND Trung Hoa. Có thể coi đây như Hiến pháp mini của Đặc khu hành chính Hồng Kông. Luật cơ bản quy định chế độ chính trị của Hồng Kông nhằm bảo đảm chiến lược cơ bản của CHND Trung Hoa đối với Hồng Kông.

1. HỆ THỐNG CHÍNH TRỊ CỦA ĐẶC KHU HÀNH CHÍNH HỒNG KÔNG

Để Đặc khu hành chính Hồng Kông có quyền tự trị cao trong quan hệ với CHND Trung Hoa, Trung Quốc thực hiện nguyên tắc "Một quốc gia, hai chế

độ” và “*Hồng Kông do người Hồng Kông quản lý trong những điều kiện có quyền tự trị cao*”. Trước hết Luật cơ bản xác định Đặc khu hành chính Hồng Kông là *đơn vị hành chính địa phương của Trung Quốc*. Đơn vị hành chính này có quyền tự trị cao và trực thuộc Chính phủ Trung ương.

Quyền tự trị cao của Đặc khu hành chính Hồng Kông thể hiện ở chỗ: *Một là*, Chính phủ Trung ương không can thiệp vào công việc thuộc thẩm quyền của Đặc khu hành chính Hồng Kông; *Hai là*, theo quy định của Luật cơ bản, Chính quyền Đặc khu hành chính Hồng Kông có quyền đưa ra các quyết định cuối cùng về các việc thuộc thẩm quyền của mình, không cần có sự đồng ý của Chính phủ Trung ương; *Ba là*, trong khuôn khổ của Luật cơ bản Chính quyền Đặc khu hành chính Hồng Kông có quyền lựa chọn các phương tiện để thực hiện quyền hạn của mình.

Trước hết, điểm quan trọng trong chế độ chính trị ở Hồng Kông là chế độ đa đảng chính trị⁽¹⁾. Các đảng chính trị ở Hồng Kông được phân thành hai phe: có các đảng chính trị thân Trung Quốc (định hướng theo đường lối của Chính phủ Trung Quốc) và có các đảng theo phe dân chủ.

Chế độ chính trị của Đặc khu hành chính Hồng Kông là chế độ chính trị dân chủ. Các cơ quan quản lý quan trọng nhất của Hồng Kông, người đứng đầu cơ quan hành chính, Hội đồng lập pháp và Tòa án cấp cao.

Tại Điều 8 Luật cơ bản cũng quy định

cần duy trì luật pháp ở Hồng Kông: Các đạo luật đã được ban hành và áp dụng ở Hồng Kông: thông luật, các quy phạm của luật công bằng, các văn bản dưới luật⁽²⁾, ngoại trừ những quy định trái với Luật cơ bản.

Chính phủ Trung ương chịu trách nhiệm về quan hệ đối ngoại của Hồng Kông. Theo quy định của Điều 14 Luật cơ bản, Chính phủ Trung ương chịu trách nhiệm về quốc phòng của Đặc khu hành chính Hồng Kông. Chính quyền Hồng Kông chịu trách nhiệm duy trì trật tự xã hội của Hồng Kông. Chính phủ Trung ương bổ nhiệm người đứng đầu và những chức vụ chính trong cơ quan hành pháp của Hồng Kông trên cơ sở những quy định của Luật cơ bản.

Đặc khu hành chính Hồng Kông có cơ quan lập pháp⁽³⁾. Các đạo luật do cơ quan lập pháp của Hồng Kông thông qua đều phải được trình lên Ủy ban Thường vụ Quốc hội CHND Trung Hoa để phê chuẩn. Trong trường hợp nếu Ủy ban Thường vụ Quốc hội xét thấy một đạo luật nào đó do cơ quan lập pháp của Hồng Kông thông qua lại trái với những quy định của Luật cơ bản về các công việc thuộc Chính phủ Trung ương hay về mối quan hệ giữa Chính phủ Trung ương và Đặc khu hành chính Hồng Kông thì Ủy ban Thường vụ Quốc hội không phê chuẩn và gửi trả lại cho cơ quan lập pháp Hồng Kông. Những đạo luật như vậy cần bị hủy ngay, không có hiệu lực.

Luật cơ bản cũng quy định quyền tư pháp của Hồng Kông có tính độc lập. Các

cấp xét xử của Hồng Kông hoàn toàn độc lập và có quyền tuyên các bản án chung thẩm, cuối cùng. Điều đó có nghĩa, bất cứ vụ án nào về dân sự, hình sự... cũng xét xử sơ thẩm và phúc thẩm tại các tòa án Hồng Kông và bản án tuyên có hiệu lực, không được kháng cáo, kháng nghị lên Tòa án nhân dân Tối cao của CHND Trung Hoa.

Luật cơ bản cũng quy định mọi người dân sống ở Hồng Kông đều bình đẳng trước pháp luật, có quyền ứng cử và bầu cử theo quy định của pháp luật, có quyền tự do ngôn luận, tự do xuất bản, tự do lập hội, biểu tình, tuần hành và tự do gia nhập tổ chức công đoàn, tự do đình công.

Luật cơ bản cũng quy định cơ cấu chính trị của Đặc khu hành chính Hồng Kông. Người đứng đầu cơ quan hành pháp Đặc khu hành chính Hồng Kông đại diện cho Hồng Kông, chịu trách nhiệm và phải báo cáo trước Chính phủ Trung ương theo quy định của Luật cơ bản.

Cũng theo Luật cơ bản (Điều 49) nếu Trưởng Đặc khu hành chính Hồng Kông thấy rằng một dự luật nào đó do Hội đồng lập pháp thông qua không phù hợp với lợi ích chung của Đặc khu thì Trưởng Đặc khu trả cho Hội đồng lập pháp xem xét lại trong thời hạn 3 tháng. Nếu Hội đồng lập pháp tiếp tục giữ quan điểm thông qua dự luật đó với hai phần ba phiếu thuận thì Trưởng Đặc khu phải ký và công bố dự luật đó trong vòng một tháng hoặc hành động theo quy định tại

Điều 50 Luật cơ bản. Điều đó có nghĩa là, nếu như Trưởng Đặc khu hành chính Hồng Kông từ chối ký dự luật đã trả lại cho Hội đồng lập pháp xem xét lại hoặc Hội đồng lập pháp không thông qua dự luật về ngân sách hay dự luật quan trọng nào khác do Chính phủ chuyển sang và nếu như không đạt được bất cứ thỏa thuận nào khác, Người đứng đầu cơ quan hành pháp có quyền giải tán Hội đồng lập pháp.

Người đứng đầu cơ quan hành pháp cần phải tham vấn Hội đồng hành pháp trước khi giải tán Hội đồng lập pháp. Và Người đứng đầu cơ quan hành pháp chỉ có thể giải tán Hội đồng lập pháp một lần duy nhất trong một nhiệm kỳ.

Hội đồng hành pháp là cơ quan giúp việc cho Trưởng Đặc khu hành chính Hồng Kông trong quá trình xây dựng chính sách. Người đứng đầu Hội đồng hành pháp có quyền bổ nhiệm và miễn nhiệm các ủy viên Hội đồng hành pháp từ những người có chức vụ của các cơ quan hành pháp, các ủy viên Hội đồng lập pháp, các nhà hoạt động xã hội với nhiệm kỳ không dài hơn nhiệm kỳ của người đứng đầu Hội đồng hành pháp. Ủy viên Hội đồng hành pháp phải là công dân Trung Quốc, định cư ở Hồng Kông và không có quyền được cư trú ở nước khác.

Hội đồng lập pháp Đặc khu hành chính Hồng Kông gồm các đại biểu là những người có quốc tịch Trung Quốc, định cư ở Hồng Kông và không có quyền cư trú ở nước khác. Bên cạnh đó những

người không có quốc tịch Trung Quốc nhưng định cư ở Hồng Kông cũng có thể được bầu làm đại biểu Hội đồng lập pháp với điều kiện số lượng các đại biểu này không vượt quá 20% tổng số đại biểu Hội đồng lập pháp. Cơ quan lập pháp là bộ phận cấu thành của cơ cấu quyền lực của Đặc khu hành chính Hồng Kông. Việc quy định và phân chia thẩm quyền lập pháp giữa Trung ương và Đặc khu phụ thuộc vào hệ thống chính trị và hệ tư tưởng của Trung Quốc và Đặc khu hành chính Hồng Kông. Hội đồng lập pháp của Đặc khu hành chính Hồng Kông cần phải chuyển sang chế độ bầu cử. Tuy nhiên để tiến hành bầu cử phổ thông bầu ra Hội đồng lập pháp thì cần phải tính tới tình hình thực tế của Đặc khu, theo nguyên tắc chuyển biến dần dần. Sau khi trở về với Trung Quốc, Đặc khu hành chính Hồng Kông đã tổ chức các cuộc bầu cử Hội đồng lập pháp. Cuộc bầu cử đầu tiên tiến hành vào ngày 24 - 5 - 1998.

Nhiệm kỳ của Hội đồng lập pháp là 4 năm trừ khóa đầu tiên chỉ có 2 năm. Chủ tịch Hội đồng lập pháp được bầu ra trong số các đại biểu của Hội đồng. Tiêu chuẩn của Chủ tịch Hội đồng lập pháp cũng giống tiêu chuẩn của người đứng đầu cơ quan hành pháp: từ 40 tuổi trở lên, là công dân Trung Quốc và định cư tại Hồng Kông ít nhất 20 năm liên tục và không có nơi cư trú ở các nước khác.

Hội đồng lập pháp có quyền thông qua, sửa đổi, bổ sung các đạo luật, thông qua báo cáo ngân sách của cơ quan hành pháp, thông qua các luật thuế, phân bổ ngân sách, chất vấn cơ quan hành pháp,

phê chuẩn việc bổ nhiệm, bãi miễn các thẩm phán tòa phúc thẩm và Chánh án Tòa tối cao; tiếp nhận và giải quyết khiếu nại của nhân dân.

Các dự luật được Hội đồng lập pháp thông qua chỉ có hiệu lực sau khi được Hội đồng hành pháp ký và công bố.

2. HỆ THỐNG PHÁP LUẬT CỦA ĐẶC KHU HÀNH CHÍNH HỒNG KÔNG

Nguyên tắc "Một quốc gia, hai chế độ" được ghi nhận trong Luật cơ bản của Hồng Kông thể hiện rõ quy định về hệ thống pháp luật đã tồn tại ở Hồng Kông vẫn tiếp tục đóng vai trò duy trì trật tự pháp luật ở Hồng Kông sau khi CHND Trung Hoa thu hồi chủ quyền.

Sự ngự trị của luật hay còn gọi là nhà nước pháp quyền⁽⁴⁾ đóng vai trò quan trọng trong thời kỳ trước năm 1997 và đối với Hồng Kông hiện nay. Nhà nước pháp quyền bắt đầu từ những cá nhân trong nhà nước được tòa án bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp, nơi có các thẩm phán vô tư, độc lập và khách quan. Tòa án bảo vệ tự do của cá nhân một cách độc lập, không có sự can thiệp từ phía chính phủ, không chịu ảnh hưởng từ phía những người giàu có trong xã hội. Hệ thống pháp luật của Hồng Kông được xây dựng trên cơ sở tôn trọng tính tối thượng của luật. Tăng cường pháp chế là phương châm hoạt động của các cơ quan chính quyền của Hồng Kông. Các cơ quan Nhà nước, các quan chức Nhà nước chỉ được phép làm những gì mà luật cho phép. Các tòa án có quyền độc lập và chỉ tuân theo pháp luật do cơ quan lập pháp ban hành. Không ai trong số các quan

chức, kể cả người đứng đầu cơ quan hành pháp được phép ban hành các văn bản trái luật, xâm hại đến quyền và tự do của công dân. Trong trường hợp các cơ quan chính phủ ban hành các văn bản xâm hại đến quyền và tự do của công dân thì người có lợi ích bị xâm hại có quyền kiện ra tòa án, yêu cầu tòa án tuyên bố các văn bản đó không có hiệu lực pháp luật và người bị hại có quyền được bồi thường thiệt hại.

Luật cơ bản của Hồng Kông bảo đảm một hệ thống pháp luật dựa trên nguyên tắc tôn trọng tính tối thượng của luật đã được ban hành ở Hồng Kông trước năm 1997 (tức là theo hệ thống thông luật, áp dụng các quy phạm của luật công bằng, luật tục và án lệ).

Tuy nhiên toàn bộ hệ thống pháp luật của Hồng Kông vẫn phải dựa trên cơ sở Luật cơ bản. Nội dung của Luật cơ bản quy định chế độ, chính sách, chế độ kinh tế - xã hội, chế độ bảo vệ các quyền và tự do cơ bản của người dân Hồng Kông, hệ thống tư pháp, hành pháp và lập pháp. Cơ quan lập pháp của Hồng Kông không được ban hành các văn bản luật trái với Luật cơ bản. Luật cơ bản cũng quy định nguyên tắc "Một quốc gia, hai chế độ" sẽ tồn tại trong vòng 50 năm ở Hồng Kông.

Theo Luật cơ bản tất cả các văn bản pháp luật được ban hành trước năm 1997 ở Hồng Kông (kể cả các quy phạm của thông luật, luật công bằng, luật tục, án lệ) vẫn tiếp tục có hiệu lực. Các đạo luật của CHND Trung Hoa không được áp dụng ở Hồng Kông, ngoại trừ các đạo luật về quốc phòng và đối ngoại (được

liệt kê kèm theo Luật cơ bản). Chức quyền trung ương tôn trọng sự tự trị của Hồng Kông khi xác lập quan hệ giữa chính quyền Trung ương và Hồng Kông. Đặc khu hành chính Hồng Kông chính quyền hành pháp, lập pháp và pháp độc lập, kể cả việc có những quy định tư pháp có hiệu lực cao nhất thì quy định của Luật cơ bản và không Chính phủ Trung ương bác bỏ. Chức quyền trung ương bảo đảm an ninh quốc phòng cho Hồng Kông, còn việc giữ gìn trật tự xã hội tại Hồng Kông do chính quyền Hồng Kông đảm nhận.

Luật cơ bản quy định rõ các quyền nghĩa vụ và tự do cơ bản của người dân Hồng Kông: Quyền bình đẳng trước pháp luật, tự do ngôn luận, tự do báo chí, tự do lập hội, tự do mít tinh, biểu tình, tự do gia nhập tổ chức công đoàn và có quyền bãi công, tự do đi lại, tự do tín ngưỡng. Luật cơ bản cũng quy định các công ước quốc tế trong lĩnh vực bảo đảm quyền con người như Công ước về các quyền chính trị và dân sự, Công ước về các quyền kinh tế, văn hóa và xã hội có hiệu lực tại Hồng Kông.

Tại Đặc khu hành chính Hồng Kông thành lập các tòa án: Tòa án cấp quận, Tòa phúc thẩm và Tòa Tối cao và các tòa án khác được thành lập khi cần thiết. Tòa án các cấp ở Đặc khu hành chính Hồng Kông có quyền độc lập, không chịu sự can thiệp từ các cơ quan khác. Các thẩm phán có quyền miễn trừ tư pháp khi thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn của mình. Nguyên tắc xét xử có sự tham gia của bồi thẩm đoàn được thực hiện trước

năm 1997 nay vẫn duy trì. Các thẩm phán tại Đặc khu được người đứng đầu cơ quan hành pháp bổ nhiệm sau khi tham vấn ý kiến của một ủy ban độc lập gồm các thẩm phán địa phương và các luật gia, các nhà hoạt động nổi tiếng. Các thẩm phán được bầu ra trước năm 1997 vẫn tiếp tục thực hiện chức năng của mình, họ được hưởng những ưu đãi chế độ hưu trí theo những quy định trước đây ở Hồng Kông. Tòa phúc thẩm ở Đặc khu hành chính Hồng Kông hiện nay chính là tòa công lý của Hồng Kông trước đây. Tại Hồng Kông hiện nay còn có các tòa chuyên trách như tòa án vị thành niên, tòa án về tranh chấp đất đai, tòa án lao động. Tòa Tối cao gồm tòa phúc thẩm và tòa sơ thẩm. Tòa phúc thẩm giải quyết các vụ án dân sự, hình sự và xét xử lại các vụ án của tòa sơ thẩm, tòa án cấp quận, tòa án đất đai và giải thích pháp luật theo đề nghị của các tòa sơ thẩm. Như vậy có thể hiểu tòa án Đặc khu hành chính Hồng Kông được tổ chức theo mô hình của tòa án nước Anh và Hoa Kỳ. Tòa tối cao, cũng có thể gọi là tòa cấp cao, là tòa của Đặc khu, có 2 cấp xét xử: tòa phúc thẩm và tòa sơ thẩm. Ngoài ra còn có tòa cấp quận và các tòa chuyên trách. Thẩm quyền xét xử của tòa sơ thẩm thuộc Tòa tối cao không chỉ hạn chế về các vụ việc dân sự, các vụ hình sự mà còn có thẩm quyền xét xử các vụ án ly hôn, quân sự, phá sản. Tòa án quận chỉ hạn chế trong việc xét xử các vụ án hình sự, dân sự. Các vụ án dân sự do tòa cấp quận chỉ xét xử khi số tiền đòi bồi thường ở mức từ 50.000 đến dưới 100.000 đô la Hồng Kông. Riêng đối với

các vụ kiện đòi tiền thuê đất thì giá trị có thể cao hơn nhưng không quá 240.000 đô la Hồng Kông. Còn đối với các vụ án hình sự tòa cấp quận có thẩm quyền xét rộng hơn nhưng không xét xử các vụ án giết người, giết người và hiếp dâm. Mức án mà tòa án cấp quận có thể tuyên cao nhất là 7 năm tù giam.

Trong hệ thống các cơ quan tòa án của Hồng Kông có các tòa chuyên trách như Tòa án vị thành niên, Tòa án đất đai, Tòa án lao động, Tòa án hành chính...

Năm 1996 Chính quyền Hồng Kông đã thành lập ủy ban bình đẳng giới để thực hiện pháp luật về chống phân biệt đối xử về giới, đấu tranh cho bình đẳng nam nữ.

Có thể nói đội ngũ luật gia ở Hồng Kông khá đông đảo, có tính chuyên nghiệp cao. Như ở Anh, luật gia ở Hồng Kông được phân ra thành luật sư hoặc cố vấn pháp lý, và người ta có thể chọn hành nghề dưới danh nghĩa một trong hai chức danh này nhưng không được cả hai (nhưng có thể chuyển từ chức danh này sang chức danh kia). Phần lớn luật gia là cố vấn pháp lý và được cấp giấy phép hành nghề và được điều chỉnh bởi Hội Pháp luật Hồng Kông. Các luật sư, mặt khác được cấp giấy phép và được điều chỉnh bởi Hội Luật sư Hồng Kông. Chỉ có các luật sư mới được có mặt để bào chữa tại Tòa phúc thẩm và Tòa án Tối cao. Cũng giống như hệ thống thông luật được duy trì, như thông lệ các phòng xử án Anh quốc, các thẩm phán và luật sư phải đội tóc giả và áo choàng

trong quá trình xét xử.

Luật cơ bản cũng quy định về vấn đề giải thích, sửa đổi, bổ sung Luật cơ bản. Việc giải thích các quy định của Luật cơ bản thuộc quyền của Ủy ban Thường vụ Quốc hội CHND Trung Hoa. Khi xét xử, các tòa án Hồng Kông đương nhiên có quyền giải thích Luật cơ bản, nhưng khi giải thích các điều khoản liên quan đến thẩm quyền của Chính phủ Trung ương cũng như liên quan đến quan hệ giữa Chính phủ Trung ương và Chính quyền Đặc khu hành chính Hồng Kông thì phải hỏi ý kiến giải thích của Ủy ban Thường vụ Quốc hội CHND Trung Hoa và tòa án phải tuân theo sự giải thích đó. Chỉ có Quốc hội CHND Trung Hoa mới có quyền sửa đổi, bổ sung Luật cơ bản. Mọi đạo luật do Đặc khu hành chính Hồng Kông ban hành không được trái với những quy định Luật cơ bản.

Ủy ban Thường vụ Quốc hội CHND Trung Hoa lập ra Ủy ban về Luật cơ bản của Đặc khu hành chính Hồng Kông. Mỗi khi cần giải thích Luật cơ bản, Ủy ban Thường vụ Quốc hội trao đổi với Ủy ban về vấn đề liên quan. Ủy ban về Luật cơ bản của Đặc khu hành chính Hồng Kông gồm 12 ủy viên, 6 người trong số đó đại diện cho Đại lục và 6 người đại diện cho Hồng Kông. Các đại biểu đại diện cho Hồng Kông phải là công dân Trung Quốc định cư tại Hồng Kông và không có nơi cư trú ở nước khác do Ủy ban Thường vụ Quốc hội CHND Trung Hoa cùng với Trưởng Đặc khu hành chính Hồng Kông, Chủ tịch Hội đồng lập pháp, Chánh án Tòa án phúc thẩm của Hồng Kông bổ nhiệm. Ủy ban Thường vụ

Quốc hội CHND Trung Hoa, Quốc vụ viện và Đặc khu hành chính Hồng Kông có quyền kiến nghị nhà nước về sửa đổi bổ sung Luật cơ bản. Kiến nghị được trình Ủy ban về Luật cơ bản của Đặc khu hành chính Hồng Kông trước khi trình lên Quốc hội CHND Trung Hoa. Mọi sửa đổi, bổ sung Luật cơ bản không được trái với chính sách của CHND Trung Hoa đối với Hồng Kông.

3. MỘT VÀI NHẬN XÉT

Hồng Kông đã trở về với CHND Trung Hoa được 10 năm. Có thể nói trong 10 năm qua chính sách của CHND Trung Hoa đối với Đặc khu hành chính Hồng Kông không thay đổi, nguyên tắc "Một quốc gia, hai chế độ" được tuân thủ nghiêm chỉnh. Cho tới nay, chính quyền trung ương nói chung vẫn tôn trọng lời cam kết để cho Hồng Kông được tự do và mặt kinh tế, nhưng rõ ràng là về mặt chính trị Bắc Kinh vẫn kiểm soát chặt chẽ đặc khu hành chính này. Nhiều người Hồng Kông di cư vì lo ngại sự kiện 1997 đã trở về, số người mang quốc tịch Anh ở Hồng Kông giảm đi đáng kể. Phong trào học tiếng phổ thông ngày càng rộng khắp, mảnh đất thương cảng đã trở thành trung tâm văn hoá, kinh tế xã hội hàng đầu của Trung Quốc, là cầu nối quan trọng giữa Trung Quốc và thế giới. Một nền kinh tế phát triển năng động, mang lại sự phồn vinh cho chính mảnh đất này cũng như những cơ hội đầu tư tuyệt vời cho Đại lục. Nền kinh tế của Đặc khu Hồng Kông đã mạnh hơn nhiều so với trước khi trao trả về Trung Quốc, được đánh giá là thương cảng

thông thoáng, cởi mở nhất thế giới, đánh dấu sự thành công của giai đoạn đầu thực hiện chính sách “một quốc gia, hai chế độ”. Trung Quốc vẫn luôn thể hiện rõ sự tôn trọng những cam kết của bản tuyên bố chung cũng như những phong tục tập quán, những dấu ấn văn hoá của mảnh đất Hồng Kông. Tên các địa danh (mà phần lớn dùng tiếng Anh) của Hồng Kông không hề bị thay đổi. Hệ thống luật pháp và bộ máy cảnh sát của Hồng Kông vẫn được giữ nguyên trạng, người dân không hề cảm thấy xa lạ dù họ đã thay đổi quốc tịch.

Tuy nhiên, do có sự quy định không rõ ràng của Luật cơ bản về việc dần dần tiến tới bầu cử trực tiếp người đứng đầu cơ quan hành pháp của Đặc khu hành chính Hồng Kông mà hiện nay Trung Quốc có thể “co dãn” về thời gian. Có lẽ đây là yếu tố để Trung Quốc chọn người đứng đầu cơ quan hành pháp cho phù hợp với tình hình thực tế. Các cuộc biểu tình vẫn xảy ra ở Hồng Kông đòi được bầu trực tiếp ra Trưởng Đặc khu hành chính Hồng Kông. Điều 45 Luật cơ bản Đặc khu hành chính Hồng Kông quy định Trưởng Đặc khu do do ủy ban bầu cử Trưởng Đặc khu gồm 800 thành viên bầu và Chính phủ Trung ương bổ nhiệm. Sau này sẽ tiến tới để nhân dân trực tiếp bầu ra Trưởng Đặc khu. Tuy nhiên Luật cơ bản chưa xác định khi nào sẽ bầu cử trực tiếp ra Trưởng Đặc khu mà cái đó tùy tình hình ổn định dần dần ở Hồng Kông. Các lực lượng dân chủ ở Hồng Kông yêu cầu tiến hành bầu cử trực tiếp ra Trưởng Đặc khu vào năm 2012, tức là khi Tăng Âm Quyền kết thúc nhiệm kỳ.

Tuy nhiên, chính ông Tăng Âm Quyền nói rằng bầu cử trực tiếp sẽ được tiến hành vào năm 2017.

Như vậy chỉ còn 40 năm nữa cho sự vận hành của chính sách “Một quốc gia, hai chế độ”. Mười năm qua có thể nói chính sách này vận hành tốt, có hiệu quả. Chế độ xã hội chủ nghĩa không áp dụng ở Hồng Kông. Chế độ tư bản chủ nghĩa từng tồn tại ở Hồng Kông nay tiếp tục tồn tại. Mô hình này cũng được áp dụng đối với Ma Cao và đương nhiên sẽ là khuôn mẫu áp dụng cho Đài Loan. Chỉ khi CHND Trung Hoa tuyệt đối tuân thủ nguyên tắc “Một quốc gia, hai chế độ” thì mới có khả năng giải quyết vấn đề Đài Loan theo phương pháp tương tự.

Tuy nhiên, chúng tôi vẫn băn khoăn, nguyên tắc này chỉ tồn tại 50 năm, nay đã qua được 10 năm, vậy còn 40 năm nữa chuyện gì sẽ xảy ra khi nguyên tắc “một quốc gia, hai chế độ” không còn áp dụng nữa. Phải chăng sau 40 năm nữa hoặc Đại lục, hoặc Hồng Kông sẽ đi theo hướng khác, hoặc có phương án trung hòa giữa hai chế độ? Câu hỏi này hiện vẫn còn bỏ ngỏ.

Chúng tôi trích dẫn lời của Thống đốc cuối cùng của Hồng Kông - ông Chris Patten để thay cho lời kết. Ông Chris Patten nói rằng, mối lo ngại lớn nhất của ông vào thời điểm chuyển giao hoá ra là không có cơ sở: “Hồng Kông đã cố gắng để vẫn là một thành phố của Trung Quốc và vẫn có cả những thuộc tính tốt nhất của phương Tây. Hồng Kông vẫn giữ nguyên được tính cách của mình. Hồng

Kông vẫn là một xã hội tự do và cởi mở, với nền pháp quyền, với hệ thống tư pháp và quyền tự do ngôn luận và tôn giáo⁽⁵⁾.



CHÚ THÍCH

1. Hiện nay ở Hồng Kông có các đảng: Đảng Dân chủ đấu tranh vì sự tiến bộ của Hồng Kông, Đảng Tự do, Đảng Tiến bộ Hồng Kông, Đảng Dân chủ Hiệp hội vì tự do cải thiện đời sống của nhân dân, Đảng Biên cương, Đảng Công dân, Mặt trận đường lối Hồng Kông.

2. Có thể hiểu Hồng Kông trước đây và Đặc khu hành chính Hồng Kông hiện nay theo hệ thống pháp luật Anh – Mỹ (Comoon Law), còn CHND Trung Hoa đang áp dụng hệ thống pháp luật châu Âu lục địa hay còn gọi là hệ thống pháp luật dân sự, hệ thống pháp luật Roma-Giecmannh.

3. Hiện nay bà Phạm Từ Lệ Thái đảm nhận chức vụ Chủ tịch Hội đồng lập pháp của Đặc khu hành chính Hồng Kông.

4. Nhà nước pháp quyền ở đây được hiểu là khái niệm “Rule of Law” theo cách hiểu của pháp luật Anh-Mỹ.

5. <http://www.nguoilanh.dao.vn/News/vi-VN/Detail/2007/6/30/1460.nld>

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. The Basic Law of the Hong Kong Special Administrative Region of the People Republic of China
www.info.gov.hk/basic_law/flash.html

2. ГОНКОНГ (Сянган)
archive.travel.ru/hong_kong/

3. «Вся эта демократия – оди декорация»//«Эксперт»//www.scripts.online.u/in oney/news;

4. Лебедько С. «Гонконг накануне смены флага»//газета «Зеркало недели №16(133) 19-24 апреля 1997// www.zn.ua;

5. www.china.worlds.ru;

6. [www.offshore.ru// 21/06/2005;](http://www.offshore.ru/)

7. www.legco.gov.hk;

8. Шергин С. «Гонконг накануне эпохальных перемен»//газета «Зеркало недели» №26(143) 28 июня-4 июля, 1997 www.zn.ua;

9. Былиняк С.А. Формирующие финансовые рынки.- М.: Восточный университет, 2003, с. 24;

10. Asian Development Outlook 2002: Manila. 2002, p.203, 213,215;

11. Верлин Е. «Гонконг прирастает Китаем»//[www.ng.ru// 2003.10.10;](http://www.ng.ru/)

12. Чжу Вэньхуэй «В чём ключ к успеху экономики Сянгана?»// «Жэньминь жибао» он-лайн;

13. [http://www.cyberport.hk/cyberport/en/home/about_cyberport/;](http://www.cyberport.hk/cyberport/en/home/about_cyberport/)

14. Черета М. «Гонконг в осаде. По влиянием конкуренции бурно растущие китайских городов бывшая колония теряет свои экономические преимущества»// «Зеркало недели» №29(353) 4-10 август 2001 г.// www.zn.ua;

15. Материалы агентства Синьхуа